

การถอดบทเรียนกรณีการทุจริตการดำเนินงานช่วยเหลือเกษตรกร ผู้ปลูกข้าวในพื้นที่จังหวัดพิจิตร

นายไสว เจริญศรี นักเรียนนายอำเภอ (นอ.) รุ่นที่ ๗๕

๑. สภาพปัญหาและความสำคัญของปัญหา

“การทุจริตคอร์รัปชัน” เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นและฝังรากลึกมายาวนาน ส่งผลกระทบและความสูญเสียที่ร้ายแรง ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม และเป็นเรื่องยากที่จะขจัดหรือแก้ไขให้หมดสิ้นไปได้ สังคมไทยมีทัศนคติหรือค่านิยมในลักษณะที่เป็นสังคมอุปถัมภ์ ซึ่งจะมีการอนุเคราะห์และช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นกรณีพิเศษ ประชาชนผู้ขอรับบริการมีความรู้สึกเกรงใจต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐที่นำปัญหาความต้องการมาขอให้ช่วยหรือขอรับบริการ จึงทำให้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นระบบอุปถัมภ์ขึ้น ดังนั้นวัฒนธรรมการให้ทรัพย์สินเงินทองเป็นการตอบแทนการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่จึงยังคงมีอยู่มาจนกระทั่งปัจจุบัน ทรัพย์สินเงินทองที่จ่ายให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อเป็นการตอบแทนในการให้บริการทั้งที่เป็นไปตามกฎหมายและหลีกเลี่ยงกฎหมายหรือการประทุพติมิชอบควรจะเรียกว่า “สินบน” แต่กลับถูกมองว่าเป็น “สินน้ำใจ” ซึ่งส่งผลให้เห็นถึงความขัดแย้งระหว่างทัศนคติหรือค่านิยมทางสังคมกับระเบียบกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในสังคม ทำให้เกิดปัญหาต่อประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมายที่ถือว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่ทำให้การทุจริตคอร์รัปชันลุกลามขยายตัวไปยังทุกภาคส่วนของหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐเกิดการแสวงหาประโยชน์จากการใช้อำนาจหน้าที่ในทุกระดับ รวมถึงผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่ใช้อำนาจหรืออิทธิพลของตนแสวงหาประโยชน์หรือกำหนดนโยบายที่เอื้อประโยชน์สำหรับตนเองหรือครอบครัวหรือพวกพ้องในรูปแบบต่างๆ อย่างหลากหลายและพลิกแพลงเพื่อไม่ให้เกิดการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายมากขึ้น ซึ่งในปัจจุบันสังคมไทยได้ถูกจัดว่ามีการทุจริตคอร์รัปชันในภาครัฐในระดับที่รุนแรงและเป็นอุปสรรคอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขเยียวยา ด้วยมาตรการที่มีประสิทธิภาพโดยเร่งด่วนก่อนที่ทุกอย่างจะสายเกินแก้

ปัจจุบันจะพบว่าสื่อมวลชนได้เสนอข่าวการทุจริตตั้งแต่ในกระทรวง กรม จังหวัด อำเภอ ลงไปถึงระดับตำบล หมู่บ้าน ทั้งยังพบว่าการทุจริตได้แพร่ขยายลงไปในระดับบรกาหญาครัวเรือน ชุมชน โดยพบเกือบทุกกลุ่มอาชีพและทุกพื้นที่ในสังคมไทย การทุจริตคอร์รัปชันเป็นภัยคุกคามไม่เพียงทำลายชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนและชุมชน แต่มันยังทำให้ประชาชนเกิดความเจ็บแค้นฝังลึก จะนำไปสู่สังคมที่ไม่มีเสถียรภาพและเต็มไปด้วยความขัดแย้งรุนแรง การทุจริตคอร์รัปชันเป็นปัญหาเรื้อรังในระบบเศรษฐกิจและสังคมไทยแม้รัฐบาลและผู้นำประเทศ รวมทั้งภาคเอกชน สื่อมวลชนจะมีความพยายามลดความรุนแรงของปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน แต่ก็ยังไม่มีมาตรการใดที่แก้ไขปัญหามาได้จริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการศึกษาวิจัยในการถอดบทเรียนกรณีการทุจริตการดำเนินงานช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่จังหวัดพิจิตร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสาเหตุของการทุจริตการดำเนินงานช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่จังหวัดพิจิตร และหาแนวทางป้องกันการทุจริตการดำเนินงานช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่จังหวัดพิจิตร เพื่อนำข้อมูลองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตคอร์รัปชันในประเทศไทยในแต่ละด้าน แต่ละองค์กรให้เห็นสภาพปัญหา สาเหตุและแนวทางป้องกันแก้ไขปัญหามาได้อย่างแท้จริง และนำไปใช้เป็นแนวทางและเป็นข้อมูลในการจัดทำระบบการป้องกันและแก้ไขปัญหการทุจริตคอร์รัปชันอย่างเป็นรูปธรรมในอนาคตต่อไป

๒. วิธีการศึกษาวิจัย

โดยมีขอบเขตเนื้อหาของการวิจัยคือ การศึกษาวิจัยในหัวข้อ การถอดบทเรียนกรณีการทุจริต การดำเนินงานช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินอุดหนุนราชการ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณีฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๖ กรณีเกิดโรคระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าว ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อประมาณ พ.ศ. ๒๕๕๒ ในพื้นที่ ๕ อำเภอของจังหวัดพิจิตร โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จากประชากรกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ตัวแทนจากผู้ดำรงตำแหน่งในขณะเกิดเหตุการณ์การทุจริต ประกอบด้วย นายอำเภอ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดพิจิตร เกษตรอำเภอ เสมียนตราอำเภอ หัวหน้าสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินพื้นที่จังหวัดพิจิตร และกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงรวมจำนวน ๖ คน

๓. ผลการศึกษาวิจัย

ผลการศึกษาวิจัย การถอดบทเรียนกรณีการทุจริตการดำเนินงานช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าว ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร แยกเป็น ๒ ประเด็น ดังนี้

๓.๑ สาเหตุของการทุจริตการดำเนินงานช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่จังหวัดพิจิตร มีสาเหตุมาจาก

๑) เจ้าหน้าที่ขาดความระมัดระวังเอาใจใส่ในการปฏิบัติตามระเบียบ โดยผู้ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดหาพัสดุกรณีเกิดภัยพิบัติด้านพืช คือ เกิดการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวในพื้นที่ ๕ อำเภอของจังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย พื้นที่ของอำเภอร่วงทรายพูน อำเภอบางมูลนาก อำเภอสากเหล็ก อำเภอโพทะเล และอำเภอชริบารมี เจ้าหน้าที่พัสดุได้จัดซื้อสารเคมีกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล ชื่อสามัญ พิโนบูคาร์บ ยี่ห้อไอซาบ โดยไม่ได้สืบเสาะราคาจากร้านค้าในพื้นที่ตามระเบียบ

๒) เจ้าหน้าที่พัสดุไม่ได้จัดทำหลักฐานการเจรจาต่อราคากับผู้ขายไว้เป็นหลักฐาน

๓) เจ้าหน้าที่ผู้จัดหาพัสดุใช้ความเคยชินแบบเดิมๆ เชื่อว่าการดำเนินการตามคำแนะนำของผู้บังคับบัญชาเป็นการถูกต้องแล้วหากเกิดความผิดพลาดใดๆ ผู้บังคับบัญชาก็จะช่วยเหลือหรือปกป้องทำให้ขาดความเอาใจใส่การปฏิบัติตามขั้นตอนของระเบียบกฎหมาย

๔) ขาดการกำกับดูแลที่ดีในการปฏิบัติตามระเบียบกฎหมาย นายอำเภอในฐานะผู้บังคับบัญชาชั้นสูง มีหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปตามระเบียบและหลักเกณฑ์ของทางราชการ ไม่ได้ใช้ความระมัดระวังในการดำเนินงานตามที่ควรปฏิบัติ ประกอบกับคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอำเภอ (ก.ช.ภ.อ.) ก็ได้ทำหน้าที่ตรวจสอบกลั่นกรองการดำเนินงานอย่างแท้จริง

๕) การดำเนินงานให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากโรคระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในนาข้าวต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จโดยเร็ว มีระยะเวลาจำกัดไม่อาจรอช้าได้ทำให้เจ้าหน้าที่ดำเนินการโดยไม่ระมัดระวังรอบคอบ

๓.๑ แนวทางในการป้องกันการทุจริตการดำเนินงานช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่จังหวัดพิจิตร มีแนวทาง ดังนี้

๑) การปฏิบัติในการจัดหาพัสดุควรแต่งตั้งผู้จัดหาพัสดุในรูปแบบ คณะกรรมการ อย่างน้อยจำนวน ๓ คน เพื่อเป็นการถ่วงดุลอำนาจ การมีส่วนร่วมจากหลายภาคส่วน เนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับยากำจัดศัตรูพืชซึ่งข้าราชการฝ่ายปกครองไม่มีความรู้เพียงพอ จึงควรแต่งตั้งเจ้าหน้าที่จากหลายฝ่าย โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่จากสำนักงานเกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่จากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอ ร่วมเป็นคณะกรรมการด้วย

๒) เจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องจะต้องยึดหลักนิติธรรมในการปฏิบัติราชการคือ การถือปฏิบัติตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด

๓) ควรสร้างบรรยากาศในการประชุมคณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติ
อำเภอ (ก.ช.ภ.อ.) ให้เป็นเวทีในการพิจารณาตรวจสอบกลั่นกรองการปฏิบัติและถ่วงดุลอำนาจของเจ้าหน้าที่
อย่างแท้จริง

๔) ในการจัดหาพัสดุยากำจัดศัตรูพืชเพื่อแจกจ่ายให้ผู้ประสบภัยจากศัตรูพืช
เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในปริมาณมาก ควรมีการสืบเสาะหาค่าและแหล่งจำหน่ายจากผู้ผลิตโดยตรง ซึ่งจะทำให้
สามารถจัดหาพัสดุได้ในราคาที่ถูกที่สุดและเกิดประโยชน์ต่อทางราชการและประชาชนสูงสุด โดยสืบเสาะ
จากอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีอื่นๆ เช่น google Lazada เป็นต้น

๕) นายอำเภอในฐานะผู้บังคับบัญชาชั้นสูง มีหน้าที่ควบคุมดูแลการปฏิบัติหน้าที่ของ
ผู้ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปตามระเบียบและหลักเกณฑ์ของทางราชการ ควรใช้ดุลพินิจในการสั่งการและใช้ความ
ระมัดระวังในการดำเนินงานให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย โดยคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการและ
ประโยชน์สุขของประชาชนเป็นสำคัญ

๔. ข้อเสนอแนะ

๑) นายอำเภอต้องใช้ความระมัดระวังในการดำเนินงานให้เป็นไปตามขั้นตอนของระเบียบ
กฎหมายที่เกี่ยวข้องโดยเคร่งครัด

๒) คณะกรรมการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติอำเภอ (ก.ช.ภ.อ.) จะต้องทำหน้าที่เป็นหน่วย
ตรวจสอบกลั่นกรองอย่างแท้จริง

๓) ควรนำบทเรียนจากการวิจัยในครั้งนี้ ไปเป็นอุทาหรณ์และใช้เป็นแนวทางในการป้องกัน
การทุจริตในการดำเนินงานช่วยเหลือเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ทุกอำเภอ ทุกจังหวัด

๔) ควรถอดบทเรียนการทุจริตกรณีการดำเนินงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติในด้านอื่นๆ
เพื่อเป็นอุทาหรณ์เผยแพร่ให้ข้าราชการในสังกัดรับทราบเพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันการทุจริตในการ
ดำเนินงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติแต่ละด้าน
